

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงปลานิล

4.1 ลักษณะทั่วไป

ตามธรรมชาติแล้วปลานิลชอบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง (ยกเว้นเวลาสืบพันธุ์) ตามแม่น้ำ ลำคลอง บึง ทะเลสาบ ที่เป็นแหล่งน้ำจืด แต่สามารถนำไปเลี้ยงในบริเวณที่เป็นน้ำกร่อยได้เนื่องจาก มีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดี สามารถมีชีวิตอยู่ได้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิกว้างมากคือตั้งแต่ 11-42 องศาเซลเซียส แต่ในอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส พบว่าปลานิลปรับตัวและเจริญเติบโตได้ไม่ดีนัก ทั้งนี้เป็นเพราะถิ่นกำเนิดเดิมของปลานิลนี้อยู่ในเขตร้อน ส่วนความทนทานของปลานิลต่อความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำโดยเจริญเติบโตได้ดีในช่วง pH 6.5 – 8.5 ปลานิลจะเริ่มตายในน้ำที่มี pH 6.5-5.5 เฉลี่ย 10% และที่ pH 5.5-4.5 เฉลี่ย 70% และตายหมดที่ pH 4.5-3.5 นอกจากนี้ปลานิลยังมีความทนทานต่อความเค็มของน้ำ กล่าวคือ ปลานิลสามารถอยู่ได้ปกติในน้ำที่มีความเค็มสูงสุด 20 ส่วนในพันส่วน ซึ่งปลานิลนับว่าเป็นปลาที่เหมาะสมจะนำมาเลี้ยงในบ่อได้เป็นอย่างดี

นิสัยการกินอาหารของปลานิลสามารถกินได้ทั้งสัตว์และพืชรวมทั้งซากพืชที่เน่าเปื่อย ปลานิลกินซากพืช สาหร่าย โรติเฟอรัส สัตว์หน้าดิน และแพลงก์ตอนสัตว์ เช่น ตัวอ่อนของแมลงน้ำ และไรน้ำ กินอาหารตั้งแต่ระดับผิวน้ำไปถึงพื้นท้องน้ำ นอกจากนี้ยังสามารถฝึกให้ปลานิลกินอาหารเม็ดหรืออาหารผสมและเศษอาหารได้ง่าย

4.2 คุณสมบัติของน้ำที่ใช้เลี้ยงปลานิล

คุณสมบัติของน้ำที่จะนำมาใช้ในการเลี้ยงปลานิลว่ามีความสำคัญมาก เพราะน้ำเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของปลา หากปลาได้อาศัยอยู่ในน้ำที่มีคุณสมบัติมีความเหมาะสมก็จะทำให้ปลาดำรงชีวิตได้เป็นปกติ การเจริญเติบโต มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคและปรสิต ดังนั้นการเลี้ยงปลาเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงนั้นควรคำนึงถึงการจัดการให้น้ำในบ่อมีคุณสมบัติที่ดีและมีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของปลาเป็นสำคัญสำหรับคุณสมบัติของน้ำที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาสามารถแยกเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

4.2.1 อุณหภูมิ อุณหภูมิของน้ำจะมีผลต่อขบวนการต่างๆ ภายในร่างกายของปลาเป็นอย่างมาก เช่น การกินอาหาร การย่อยอาหาร การเคลื่อนไหว การหายใจ การสืบพันธุ์และการเจริญเติบโต นอกจากนี้ยังมีผลต่อปฏิกิริยาของสลายอินทรีย์สารของแบคทีเรียในน้ำด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้จะมีผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทั้งสิ้น ปกติปลาในเขตร้อนชอบอาศัยอยู่ในน้ำที่มีอุณหภูมิระหว่าง 25-32 องศาเซลเซียส แต่ปลาไม่สามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิอย่างฉับพลันได้ ดังนั้นจึงไม่ควรนำปลาจากที่หนึ่ง ไปปล่อยยังอีกแห่งหนึ่งที่มีอุณหภูมิแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะเมื่อนำปลาจากน้ำที่อุณหภูมิต่ำไปปล่อยในน้ำที่มีอุณหภูมิสูงกว่า ปลานิลสามารถทนต่อระดับอุณหภูมิได้ในช่วงกว้างคือ ตั้งแต่ 21.1-42.0 องศาเซลเซียส แต่ถ้าอุณหภูมิน้ำต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียสหรือสูงกว่า 42 องศาเซลเซียสปลานิลจะอยู่ได้ไม่นานและทำให้ตายได้ ปลานิลจะไม่กินอาหารและไม่เจริญเติบโตเมื่ออุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส และจะไม่วางไข่ที่อุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่เหมาะสมในการวางไข่อยู่ระหว่าง 26-29 องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตอยู่ระหว่าง 19-28 องศาเซลเซียส

4.2.2 ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) บ่อที่สร้างบริเวณดินเปรี้ยวจะทำให้ น้ำในบ่อเป็นกรด ในบ่อเลี้ยงปลาจะมีการเปลี่ยนแปลงของ pH ในรอบวัน โดยเพลงค์ตอนพืชและพืชน้ำในก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อสังเคราะห์แสงในตอนกลางวัน ทำให้ค่า pH สูงขึ้น ส่วนในเวลากลางคืนมีเฉพาะการหายใจ พืชคายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา จึงทำให้ค่า pH ลดลง น้ำที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงของ pH เกินกว่า 2 หน่วยในรอบวัน และน้ำที่มีค่า pH อยู่ระหว่าง 6.5-8.5 ก่อนพระอาทิตย์ขึ้นเป็นน้ำที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงปลามากที่สุด ส่วนในช่วง pH 4-6 และ 9-11 ปลาจะเจริญเติบโตช้าและ อ่อนแอ เพราะในน้ำที่มีเป็นด่างมากปลาจะตาย และถ้าเป็นกรดปลาจะไม่อยากกินอาหาร อัตราการเจริญเติบโตลดลงและมีความต้านทาน โรคต่อ โรคดำ อ่อนแอ และเป็นโรคได้ง่าย แต่โดยทั่วไปปลานิลสามารถอาศัยอยู่ได้ได้ในน้ำที่มีระดับ pH ตั้งแต่ 7.2-8.3 หรือในช่วงเช้า pH 7 และช่วงบ่าย pH 10 ก็สามารถอาศัยอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงผลของ pH ต่อปลานั้น นอกจากผลโดยตรงแล้วจะต้องพิจารณาถึงผลทางอ้อมควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง pH ของน้ำจะไปมีผลต่อความเป็นพิษของสารพิษชนิดอื่นๆ ด้วยเช่น แอมโมเนีย ไฮโดรเจนซัลไฟด์ เป็นต้น

4.2.3 ปริมาณออกซิเจนในน้ำ ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำมีความสำคัญมากที่สุดในการเลี้ยงปลา เนื่องจากปลาต้องใช้ออกซิเจนในการหายใจปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลามีค่าตั้งแต่ 3 ppm. ขึ้นไป (วัดในตอนเช้ามืด) หากในน้ำมี

ออกซิเจนต่ำเกินไปปลาที่ลอยตัวขึ้นมาใช้ออกซิเจนจากผิวหนังและอากาศ ซึ่งส่งผลทำให้ปลาเกิดอาการเครียดและการเจริญเติบโตลดลง

ปัญหาการขาดแคลนออกซิเจนมักเกิดในบ่อที่มีสารอินทรีย์สะสมอยู่ในปริมาณมาก ซึ่งสารอินทรีย์เหล่านี้มาจากเศษเหลือของอาหาร ของเสียจากปลา ตะกอนสารอินทรีย์ที่ติดมากับน้ำและแพลงก์ตอนพืชที่ตายลง ซึ่งจุดวิกฤตในการเกิดปัญหาการขาดออกซิเจนมักจะเป็นในช่วงเช้ามืดที่ยังไม่มีการสังเคราะห์แสง

4.2.4 ความขุ่นของน้ำ ความขุ่นของน้ำในที่นี้หมายถึง ความขุ่นของน้ำอันเกิดจากตะกอนของดินซึ่งจะไปขวางไม่ให้แสงสว่างส่องลงไปถึงก้นบ่อความขุ่นของน้ำเป็นอันตรายต่อปลาถึงขนาดถึงให้ปลาตายได้ โดยตะกอนจะไปเกาะที่บริเวณเหงือกของปลาทำให้หายใจไม่สะดวก เกิดการอ่อนเพลียและปลาไม่กินอาหารหรือกินอาหารได้น้อย

วิธีการกำจัดความขุ่นของน้ำที่ได้ผลคือ การใช้สารส้มหรืออะลูมิเนียมซัลเฟต ซึ่งสารเคมีพวกนี้จะรวมกับสารแขวนลอยต่างๆ ทำให้ตกตะกอนภายในระยะเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมง ส่วนอัตราที่ใช้คือ 25-30 มิลลิกรัมต่อน้ำ 1 ลิตร การใช้ควรละลายในน้ำก่อนแล้วฉีดพ่นไปรอบๆ หัวผิวน้ำในบ่อ ควรใช้ขณะที่มีอากาศสงบ ไม่มีคลื่นแรง เพราะอาจทำให้ตะกอนที่เกิดขึ้นไม่จมลงไปข้างล่าง

4.2.5 ความเค็ม ปลานิลเป็นปลาน้ำจืดจะต้องการน้ำที่มีระดับความเค็มที่ต่ำมาก การเปลี่ยนแปลงของระดับความเค็มอย่างกะทันหันจะมีผลต่อตัวปลาเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของน้ำ น้ำเค็มจะมีออกซิเจนละลายอยู่น้อย ค่าความเค็มของน้ำจะแสดงให้ทราบถึงสภาพผิวน้ำในบริเวณน้ำ เช่น ในบริเวณที่มีฝนตกชุกและมีน้ำไหลตลอดเวลาจะมีค่าความเค็มต่ำ ส่วนในที่แห้งแล้งและมีการระเหยของน้ำสูงจะมีค่าความเค็มสูง

จากการศึกษาผลของระดับความเค็มของน้ำต่อการกินอาหารพบว่าที่ระดับความเค็ม 10 ppt อัตราการเจริญเติบโตของปลานิลจะดีกว่าระดับความเค็ม 1ppt เนื่องจากระดับความเค็มเหมาะสมทำให้มีการกินอาหารได้มากขึ้น แต่ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อกลับต่ำลงเมื่อระดับความเค็มเพิ่มขึ้น

4.2.6 ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่ละลายในน้ำ ตามธรรมชาติคาร์บอนไดออกไซด์ในน้ำได้มาจากบรรยากาศ การหายใจของพืชและสัตว์และการเน่าสลายของอินทรีย์สาร ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่ละลายในน้ำจะเป็นปฏิภาคกลับกันกับปริมาณออกซิเจน กล่าวคือ ในแหล่งน้ำใดที่มีคาร์บอนไดออกไซด์อยู่สูงปริมาณออกซิเจนซึ่งจำเป็นต่อการหายใจของปลาข่อมมีน้อย

ปกติปลาจะหลีกเลี่ยงไม่อยู่ในน้ำที่มีคาร์บอนไดออกไซด์ระดับสูงกว่า 5 ppm. ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในบ่อเลี้ยงปลาจะมีอยู่สูงในตอนกลางคืนและลดน้อยลงในตอนกลางวันเนื่องจากถูกพืชนำไปใช้ในการสังเคราะห์แสง นอกจากนี้ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์อาจจะสูงมากผิดปกติในขณะที่มีอากาศมีดกริมและหลังจากที่มีการตายของแพลงก์ตอนภายในบ่อ

4.2.8 ความเป็นด่างและความกระด้าง (Alkalinity) ความเป็นด่างหมายถึง ความเข้มข้นของสารประกอบพวกด่างที่มีอยู่ในน้ำ โดยมีปฏิกิริยาสมดุลกับแคลเซียมคาร์บอเนต ระดับค่าความเป็นด่างและความกระด้างที่เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาอยู่ในระหว่าง 20-300 ppm. ถ้าหากต่ำกว่านี้สามารถทำให้เพิ่มขึ้นโดยใช้ปูนขาว โดยทั่วไปบ่อเลี้ยงปลาที่มีน้ำเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตควรมีค่าความเป็นด่างและความกระด้างสูงกว่า 100 ppm.

4.2.9 ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ เกิดจากการหมักหมมและการเน่าสลายของอินทรีย์สารในบ่อ มักจะเกิดปัญหาในบ่อเลี้ยงปลาที่มีการให้อาหารปริมาณมาก และมีอาหารตกค้างและเป็นพิษต่อปลา โดยเฉพาะปลาที่อ่อนแอมีภูมิต้านทานต่ำแม้เพียง 0.1-0.2 ppm. ก็ตายได้ ส่วนปลาที่แข็งแรงมีภูมิต้านทานสูง แต่ถ้าเกิน 1 ppm. ก็จะมีอาการมีนงงและตายได้เช่นกัน ก๊าซไข่เน่าจะสังเกตได้จากกลิ่นคล้ายไข่เน่า สำหรับแนวทางในการแก้ไขทำได้โดยการตากบ่อ ลอกเลนและโรยปูนขาวซึ่งสามารถช่วยลดปริมาณก๊าซไข่เน่าในบ่อให้ลดน้อยลงได้

4.3 การขุดบ่อปลาชนิด

ฤดูที่เหมาะสมต่อการขุดบ่อเลี้ยงปลาคือควรดำเนินการขุดบ่อให้เสร็จพร้อมที่จะดำเนินการเลี้ยงได้ก่อนที่จะถึงฤดูฝน เมื่อถึงฤดูฝน น้ำพืชรูปลาด และอาหารจะสมบูรณ์ อันเป็นผลดีต่อการเลี้ยงปลาเป็นอย่างมาก การขุดบ่อเลี้ยงปลาในปัจจุบันนิยมใช้เครื่องจักรกล เช่น รถแทรกเตอร์ รถดั๊กขุดดินเพราะเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าใช้แรงงานจากคนขุดเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังปฏิบัติงานได้รวดเร็ว ตลอดจนการสร้างคันดินก็สามารถอัดให้แน่นป้องกันการรั่วซึมได้เป็นอย่างดี หลังจากเลือกสถานที่สร้างบ่อได้แล้วจึงดำเนินการขุดบ่อตามขั้นตอนดังนี้

4.3.1 การวัดและวางผังบ่อ การขุดบ่อเลี้ยงปลาที่เช่นเดียวกับการก่อสร้างอื่นๆ คือ ก่อนจะขุดควรได้วัดและวางผังรูปบ่อให้เข้ากับลักษณะของพื้นที่เสียก่อน จะช่วยให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดสำหรับการขุดบ่อหลายๆ บ่อในบริเวณเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ต้องคัดแปลงให้เป็นการสิ้นเปลืองในภายหลัง การวางผังรูปบ่อควรคำนึงถึงหลักสำคัญอยู่ 2 ประการคือ บ่อที่จะขุดต้องอยู่

ใกล้ทางน้ำหรือใกล้แหล่งน้ำ เพื่อสะดวกในการระบายน้ำเข้าออกได้นอกจากนี้ควรวางรูปบ่อให้ด้านยาวหันไปตามทิศทางลมและต้องอยู่ห่างจากแหล่งน้ำไม่น้อยกว่า 5 เมตร

การวางผังบนพื้นดินนั้นเป็นการกำหนดจุดที่จะถมเป็นคันดิน การเว้นที่สำหรับเป็นฐานบ่อและบริเวณที่จะขุดบ่อ ซึ่งควรใช้ไม้หลักปักหรือโรยปูนขาวไว้เป็นเครื่องหมาย

4.3.2 การเตรียมสถานที่ งานขั้นแรกที่จะต้องดำเนินการขุดบ่อเลี้ยงปลา ก็คือ การแผ้วถางต้นไม้ เก็บเศษกิ่งไม้ ออกให้หมด และอาจจะต้องทำการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพที่จะสร้างบ่อและสะดวกในการปักหลักวางแนวบ่อหรือคันบ่อ หรือแม้กระทั่งตอมไม้ต่างๆ ก็ต้องขุดออก เพราะกิ่งไม้ตอมไม้ที่จมอยู่ในดินนั้นจะเป็นทางให้น้ำรั่วซึมได้ง่าย ดังนั้นก่อนที่จะลงมือขุดควรได้เก็บเศษ ไม้ตอม ไม้ ออกให้หมดเสียก่อน

4.3.3 ลักษณะและขนาดของบ่อ ลักษณะของบ่อที่ใช้เลี้ยงปลาชนิดควรเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเพื่อสะดวกในการจับ ส่วนขนาดของบ่อก็ไม่ควรใหญ่เกินไป เพราะยากต่อการดูแล การให้อาหารไม่ทั่วถึง เมื่อเกิดปัญหาโรคหรือปรสิตการให้ยาจะสิ้นเปลืองมาก เมื่อเกิดน้ำเสียการถ่ายเทน้ำไม่สามารถทำได้ทันต้องใช้เวลาานาน นอกจากนั้นการจับปลาขายต้องใช้เวลาานาน เพราะผู้ซื้อจะซื้อในปริมาณจำกัด แต่ผลผลิตต่อพื้นที่ของปลานิลสูงมากบางครั้งอาจต้องใช้เวลาจับหลายวัน ทำให้ปลาบอบช้ำ แต่ถ้าบ่อเล็กเกินไปก็จะเสียพื้นที่คันบ่อมากขึ้น โดยไม่จำเป็นและให้ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ ดังนั้นขนาดของบ่อที่เหมาะสมใช้เลี้ยงปลานิลคือ ตั้งแต่ 200 ตารางเมตรขึ้นไป ส่วนการเลี้ยงปลานิลเพื่อการค้าควรใช้บ่อขนาดใหญ่ตั้งแต่ 0.5-3 ไร่ และควรมีหลายบ่อเพื่อทยอยจับปลาเป็นรายวัน รายสัปดาห์และรายเดือน ให้ได้เงินสดมาใช้จ่ายเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับเป็นค่าอาหารปลา เงินเดือนคนงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ระดับความลึกของบ่อไม่จำเป็นต้องขุดให้ลึกมากๆ เนื่องจากปลานิลเป็นปลาที่กินอาหารธรรมชาติ บ่อลึกจะไม่มีการสร้างอาหารธรรมชาติ ในบริเวณที่ลึกจึงไม่เกิดประโยชน์ต่อการเลี้ยงปลานิล ระดับความลึกของบ่อที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงปลานิลคือลึกประมาณ 1-1.20 เมตร

4.3.4 การขุดและถมคันดิน ถ้าเป็นไปได้ควรขุดหน้าดินลึกประมาณ 15-20 เซนติเมตร ออกเสียก่อนเพราะดินชั้นบนนี้มักมีใบไม้ ต้นพืชหรือก้อนหินเล็กๆ ไม่เหมาะที่จะนำไปถมเป็นคันบ่อ ให้ขุดดินชั้นดังกล่าวออกไปนอกเขตคันบ่อ หลังจากนั้นจึงทำการขุดบ่อ ดินที่ได้จากการขุดบ่อให้นำไปเสริมเป็นคันบ่อ ส่วนความสูงของบ่อขึ้นอยู่กับความจำเป็นที่จะใช้ป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำ แต่ปกติคันบ่อควรสูงจากระดับพื้นดินเดิมอย่างน้อย 50 เซนติเมตร และจะต้องคำนึงความแข็งแรงด้วย คันคันบ่อควรกว้างอย่างน้อย 1.5 เมตร เพื่อให้มีเนื้อที่สำหรับปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจับปลา

อื่นๆ แต่ถ้ากว้างกว่านี้จะสะดวกต่อการทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะบ่อขนาดใหญ่ควรมีคั่นบ่อกว้างอย่างน้อย 3 เมตร ฐานของคั่นบ่อหรือขานบ่อให้ห่างจากขอบบ่อประมาณ 1-2 เมตร โดยรอบตัวบ่อทั้งสี่ด้าน เพื่อป้องกันการทรุดตัวและการพังทลายของดิน เมื่อถูกฝนชะจะได้คกอยู่ที่ขานบ่อไม่ไหลลงสู่ก้นบ่อซึ่งจะทำให้บ่อตื้นเร็วขึ้น ส่วนความลึกของบ่อคือประมาณ 1-1.2 เมตร ในการขุดบ่อและการเสริมคั่นบ่อต้องทำเป็นเชิงลาดด้วย โดยการมีเชิงลาดประมาณ 45 องศา

4.3.5 การทำเชิงลาด เชิงลาด หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างความสูงหรือความลึกในแนวตั้งฉากเป็นสัดส่วน เชิงลาดช่วยให้ดินเกาะตัวอยู่ในรูปลักษณะเดิม เป็นการป้องกันการพังทลายของคั่นบ่อ การทำเชิงลาดมีสัดส่วนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะและคุณภาพของดิน แต่ตามมาตรฐานที่เหมาะสมและใช้กันทั่วไปในการสร้างบ่อเลี้ยงปลานิลคือ ด้านใน 1 ต่อ 2 ส่วน ด้านนอกควรลาดเอียง 1 ต่อ 1 หมายความว่า ทางตั้ง 1 ต่อทางราบ 2 ในการทำเชิงลาดได้ถูกต้องตามลาดที่ต้องการนั้นควรทำเครื่องมือวัดไว้ตรวจสอบ โดยการสร้างไม้ฉากสามเหลี่ยมตามลาดที่ต้องการตั้งบนขอบหรือเหลี่ยมที่จะเริ่มงาน ละเล็งจากไม้ฉากนั้นให้เป็นแนวเดียวกันกับจุดที่จะขุดหรือถมให้เป็นเส้นตรงไป แล้วจะได้ลาดตามที่ต้องการ มีวิธีการทำดังนี้

1. ตอกหลักหมายเลข 1 และ 2 ลงไปในดินให้ระดับของหลักทั้งสองสูงเท่ากัน และควรให้สูงจากระดับดินเดิมประมาณ 50 เซนติเมตร
2. เอาไม้ฉากที่ทำเตรียมไว้วางบนหลักหมายเลข 1 และ 2 ให้ตรงจุด ที่จุด ก. คือดินที่จะเริ่มขุด แล้วเล็งจากจุด ก. ข. ค. ให้เป็นเส้นตรงอันเดียวกัน ขุดลาดลงไปจนกว่าเท่ากับ ความเสียดลื่นของบ่อที่ต้องการ ขุดตลอดแนวระยะกว้างยาวตามพื้นที่ จะได้ความลึกเชิงลาดของบ่อตามต้องการสำหรับมุมบ่อควรตกแต่งให้เป็นรูปมนเพื่อสะดวกในการด้อนจับปลา ส่วนพื้นก้นบ่อควรมีความลาดเอียงเล็กน้อย อย่าให้มีระดับเท่ากัน พื้นก้นบ่อควรขุดให้ลาดเอียงจากทางน้ำเข้าไประบายระบายน้ำออก เพื่อสะดวกในการถ่ายเทและรวบรวมปลาเมื่อต้องการจับปลาขึ้นจากบ่อให้ปลาอยู่รวมกัน ไม่กระจัดกระจายไปทั่วบ่อ

4.3.6 ท่อระบายน้ำ การมีท่อระบายจุดประสงค์เพื่อระบายน้ำเข้าออกได้ตามต้องการ ท่อระบายน้ำเข้านับเป็นสิ่งจำเป็นและควรสร้างไว้ ส่วนท่อระบายน้ำออกนั้นในบางสภาพพื้นที่ไม่อำนวยให้กระทำได้ เมื่อต้องการระบายน้ำออกก็ต้องอาศัยเครื่องสูบน้ำเข้าช่วย ท่อระบายน้ำที่ใช้กันมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น ท่อซีเมนต์ ท่อเหล็ก และท่อไม้ จะแตกต่างกันตามคุณภาพและความเหมาะสม การวางท่อระบายน้ำ เมื่อเริ่มลงมือขุดถ้ามีทางระบายน้ำที่ควรที่จะขุดทางด้านที่จะวางท่อระบายน้ำออกก่อน และขุดรองลงเป็นชั้นๆ พร้อมกับระดับการขุดดินในบ่อ เพื่อสะดวกในการที่จะระบายน้ำทิ้งไปได้เมื่อฝนตกหรือน้ำซึมออกจากบริเวณที่ขุดบ่อขณะทำการขุด โดยไม่

ต้องเสียเวลาที่จะต้องคอยวัดหรือสูบน้ำออกอยู่เสมอ ส่วนทางระบายน้ำเข้าก็เช่นเดียวกันควรขุดออกไปพร้อมกันด้วย เมื่อถึงระดับที่ต้องการจึงจัดการวางท่อให้เสร็จทีเดียว การกลบดินถมท่อและคันบ่อจะเสร็จพร้อมกับการขุด ในการวางท่อระบายน้ำเข้าต้องให้ระดับท่อสูงกว่าระดับคันบ่อประมาณครึ่งหนึ่งของความลึกของบ่อที่ขุด ส่วนท่อระบายน้ำออกอาจวางให้ถึงระดับคันบ่อเลยหรือเท่าระดับน้ำที่จะระบายทิ้ง

4.4 การเตรียมบ่อปลานิล

หลังจากขุดบ่อเรียบร้อยแล้วจึงทำการเตรียมบ่อให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเลี้ยง ซึ่งการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินจำเป็นจะต้องมีการเตรียมบ่อที่ดีเพราะเลี้ยงหนาแน่น มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหากันบ่อทำให้น้ำในบ่อเสียและทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพของปลาในที่สุด ซึ่งการเตรียมบ่อแยกออกเป็นบ่อใหม่และบ่อเก่าดังนี้

4.4.1 บ่อใหม่ บ่อขุดใหม่จะไม่มีปัญหาเรื่องเลนและศัตรูในบ่อ แต่จะมีปัญหาเรื่องดินเป็นกรด ดังนั้นก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยงควรปรับสภาพดิน โดยตากกันบ่อให้แห้งแล้วใช้ปูนขาวหว่านปริมาณปูนขาวที่จะใส่ลงในบ่อจะเป็นไปตามความเป็นกรดของดิน โดยหว่านปูนขาวให้ทั่วขอบบ่อและพื้นกันบ่อเพื่อปรับสภาพความเป็นกรดของดินและน้ำที่จะเลี้ยงปลา หลังจากหว่านปูนขาวแล้ว 2-3 วันจึงระบายน้ำเข้าบ่อระดับน้ำประมาณ 30 เซนติเมตรและหว่านปุ๋ยคอกลงไป ทิ้งไว้ประมาณ 5-7 วัน พร้อมกันนั้นน้ำในบ่อก็จะเริ่มมีสีเขียวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการธรรมชาติเกิดขึ้นภายในบ่อเลี้ยงแล้วจึงทำการระบายน้ำเข้าบ่อเพิ่มให้ได้ระดับ 60 เซนติเมตร บ่อเลี้ยงก็พร้อมที่จะปล่อยปลานิลลงเลี้ยงได้ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการเติมน้ำเข้าบ่อทุกครั้งก็ควรจะมีการรดด้วยตะแกรงหรืออวนสีฟ้า เพื่อป้องกันศัตรูปลาอื่นๆ เข้าในบ่อเลี้ยง

4.4.2 บ่อเก่า การเตรียมบ่อเก่าโดยระบายน้ำออกแล้วกำจัดวัชพืชและพรรณไม้น้ำต่างๆ เช่น กก หญ้า ผักตบชวา ออกให้หมด โดยน้ำมาสูมกองไว้หลังจากนั้นจึงทำการลอกเลนสีดำและส่งกลิ่นเหม็นออกให้มากที่สุด พร้อมทั้งตกแต่งลาดและคันดินให้แน่นด้วย ตากบ่อน้ำทิ้งไว้ประมาณ 7-10 วัน เพื่อให้แสงแดดได้ช่วยละลายก๊าซบางชนิดที่มีผลต่อการเลี้ยงปลานิลได้ เมื่อบ่อแห้งแล้วหว่านปูนขาวลงในบ่อ โดยหว่านให้ทั่วพื้นบ่อและรอบขอบบ่อเพื่อช่วยปรับความเป็นกรดของดินและกำจัดเชื้อโรคและพยาธิ จากนั้นจึงปล่อยน้ำสะอาดผ่านตะแกรงตาละเอียดเข้าในบ่อให้ระดับน้ำสูงจากพื้นกันบ่อประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วจึงทำสีน้ำโดยหว่านปุ๋ยคอกให้ทั่วบ่อหรืออาจจะใส่ถุงแขวนไว้ตามมุมบ่อเพื่อเพาะอาหารธรรมชาติ ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 วันสังเกตเห็นน้ำในบ่อเป็นสีเขียว

อ่อน จึงทำการระบายน้ำผ่านตะแกรงตาละเอียดเข้าไปในบ่อให้ได้ระดับ 60 เซนติเมตร ทิ้งไว้ 1-2 วันจึงสามารถปล่อยลูกปลานิลลงเลี้ยงต่อไปได้

4.5 การปล่อยปลาลงเลี้ยง

เวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปล่อยปลานิลลงเลี้ยงควรเป็นเวลาตอนเช้าหรือเย็น เพราะอุณหภูมิของน้ำในบ่อยังไม่สูงและในบ่อเริ่มมีออกซิเจน ไม่ควรปล่อยปลาในช่วงเวลากลางวันที่มีแสงแดดจัดเพราะอุณหภูมิของน้ำจะสูง เพราะเพียงแค่อุณหภูมิของน้ำในบ่อกับน้ำในภาชนะลำเลียงพันธุ์ปลาต่างกันเพียง 5 องศาเซลเซียสก็อาจทำให้ปลาช็อกตายได้เช่นกัน

อัตราการปล่อยปลานิลลงเลี้ยงในบ่อดินจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายของผลผลิตและต้นทุนในการเลี้ยง หากผู้เลี้ยงต้องการให้ได้ผลผลิตสูงก็ต้องปล่อยแบบหนาแน่น จำเป็นจะต้องให้อาหารที่มีคุณภาพ มีการเปลี่ยนถ่ายน้ำให้มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีการจัดการที่ดี และเนื่องจากปลานิลเป็นปลาที่ขยายพันธุ์ได้เร็วในบ่อเลี้ยงคือแม่ปลาตัวหนึ่งจะออกลูกได้ 3-4 ครั้งในเวลา 1 ปี ดังนั้นอัตราการปล่อยปลานิลลงเลี้ยงสามารถแยกออกเป็น 2 ลักษณะตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1) ปล่อยครบจำนวนอัตราส่วนต่อพื้นที่ หมายถึง การเลี้ยงปลานิลเพื่อหวังผลภายในระยะเวลาอันสั้นตามอายุ โดยทั่วไปจะปล่อยลูกปลานิลขนาด 3-5 เซนติเมตรลงเลี้ยงในอัตรา 1-3 ตัว/ตารางเมตร หรือ 2,000 – 5,000 ตัว/ไร่ และต้องเป็นปลารุ่นเดียวกัน การปล่อยแบบนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศหรือปลานิลเพศผู้ล้วน

2) ปล่อยเพื่อหวังผลระยะยาว หมายถึง การปล่อยปลาเพียงบางส่วนเพื่อให้ปลาทำการแพร่ขยายพันธุ์เองในบ่อเลี้ยง ซึ่งการปล่อยครั้งแรกจะไม่มากนัก อาจจะปล่อยเฉพาะพ่อแม่ปลาโดยตรงหรือลูกปลาก็ได้ ภายในระยะเวลา 1 ปีจะมีพันธุ์ปลาเต็มบ่อ แต่จะเป็นปลาหลายรุ่นหลายขนาด อัตราการปล่อยที่เหมาะสมคือ พ่อแม่ปลา 50 คู่ต่อพื้นที่ 400 ตารางเมตร

ก่อนปล่อยปลานิลลงเลี้ยงในบ่อจะต้องทำการปรับอุณหภูมิของน้ำในภาชนะลำเลียงลูกปลากับน้ำในบ่อให้ใกล้เคียงกัน โดยการเอาน้ำในบ่อที่จะปล่อยปลาค่อยๆ เติมลงในภาชนะที่บรรจุปลา สังเกตเห็นว่าลูกปลานิลไม่มีอาการช็อกน้ำหรืออนอนนิ่งอยู่ตามก้นภาชนะลำเลียง เพื่อให้ปลาปรับตัวเข้ากับน้ำที่จะอยู่ใหม่เสียก่อน แล้วจึงจุ่มภาชนะที่บรรจุปลาลงในบ่อที่ปลาจะอยู่ใหม่ให้ปลาค่อยๆ ว่ายออกเองอย่างช้าๆ หากภาชนะบรรจุปลาเป็นถุงพลาสติกก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยงให้นำถุงลูกปลาลงในบ่อที่ปลาจะอยู่ใหม่ให้ปลาค่อยๆ ว่ายออกเองอย่างช้าๆ หากภาชนะบรรจุปลาเป็นถุงพลาสติกก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยงให้นำถุงลูกปลาไปลอยไว้ในบ่อที่จะปล่อยอย่างน้อย 20 นาที จากนั้นเปิดให้น้ำค่อยๆ ไหลเข้าไปในถุงประมาณครึ่งหนึ่งของน้ำในถุง ปล่อยให้ลูกปลาปรับตัว

พักหนึ่ง แล้วรวบปากถุงจุ่มลงในบ่อแล้วยกกันถุงขึ้นอย่ากถุงลูกปลาขึ้นเทเหนือน้ำเพราะลูกปลาอาจติดค้างอยู่ในถุงได้

กรณีที่ต้องปล่อยปลานิลลงเลี้ยงในเวลาอากาศร้อน ควรเอามือตีกวนน้ำในบ่อที่ปลาจะอยู่ใหม่เพื่อให้ความร้อนของผิวน้ำไม่ต่างกับน้ำที่อยู่ในระดับลึกมากนัก พร้อมกันนั้นให้เอาภาชนะที่ล้างปลาแช่ลงในบ่อเพื่อปรับอุณหภูมิของน้ำในบ่อกับน้ำในภาชนะล้างให้ใกล้กันมากที่สุด แล้วจึงค่อยๆ เปิดภาชนะให้ปลาวายออกจนหมด แล้วเอาภาชนะขึ้นจากบ่อ

4.6 การให้อาหารปลา

ปลานิลเป็นปลาที่สามารถกินอาหารได้ทุกชนิด โดยเฉพาะอาหารธรรมชาติที่มีอยู่ในบ่อ เช่น ไรน้ำ ตะไคร่น้ำ ตัวอ่อนของแมลงสัตว์เล็กๆ สาหร่าย แทนเป็นต้น และการใส่ปุ๋ยก็เป็นการให้อาหารแก่ปลานิลที่สำคัญมากวิธีหนึ่ง เพราะว่าการใส่ปุ๋ยจะไปสร้างอาหารธรรมชาติที่มีโปรตีนสูงและราคาถูกให้กับปลา แต่เพื่อเป็นการเร่งให้ปลาที่เลี้ยงเจริญเติบโตเร็วขึ้นหรือถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงควรให้อาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรตเป็นอาหารสมทบด้วย เช่น รำ ปลายข้าว กากมะพร้าว มันสำปะหลังหั่นต้มให้สุก และเศษเหลือของอาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น กากถั่วเหลืองจากโรงงาน ทำแต่หัว กากถั่วลิสง อาหารผสมซึ่งมีปลาป่น รำข้าว ปลายข้าวมีจำนวนโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ เศษอาหารที่เหลือจากโรงครัวหรือภัตตาคารอาหารประเภทพืชผัก เช่น แหนเป็นสาหร่าย ผักตบชวาสับให้ละเอียดเป็นต้น อาหารสมทบเหล่านี้ควรเลือกชนิดที่มีราคาถูกและหาได้ง่าย

การให้อาหารในแต่ละครั้งไม่ควรให้ปริมาณมากเกินไป ควรกะให้มีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการของปลาเท่านั้น ซึ่งส่วนมากปริมาณอาหารที่ให้ไม่ควรเกิน 4 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักปลาที่เลี้ยง หรือจะใช้วิธีสังเกตจากปลาที่ขึ้นมากินอาหารจากจุดที่ให้เป็นประจำ คือถ้ายังมีปลานิลมาออกันอยู่มากเพื่อรอกินอาหารก็ควรเพิ่มปริมาณอาหารให้มากขึ้นตามลำดับทุกๆ 1-2 สัปดาห์ ในการให้อาหารสมทบนั้นมีสิ่งที่จะต้องระวังคือ ถ้าปลากินไม่หมดอาหารจะจมลงสู่ก้นบ่อหรือละลายน้ำมากก็จะทำให้เกิดความเสียหายขึ้นหลายประการ เช่น เสียค่าใช้จ่ายอาหารไปโดยเปล่าประโยชน์ ทำให้น้ำเน่าเสียเป็นอันตรายต่อปลาที่เลี้ยง และต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำเปลี่ยนน้ำบ่อยๆ เป็นต้น

4.7 การถ่ายเทน้ำ

การถ่ายเทน้ำในบ่อเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเลี้ยงปลาในบ่อ เพราะคุณสมบัติของน้ำในบ่อเลี้ยงจะบ่งบอกถึงผลผลิตของปลา เนื่องจากการเลี้ยงปลาในบ่อดินจะมีการใส่ปุ๋ย ให้อาหาร และแร่ธาตุอื่นๆ ทำให้เกิดการหมักหมมและการขับถ่ายของเสียออกมาจากตัวปลาและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่ในน้ำ การเปลี่ยนถ่ายน้ำจะเป็นตัวปรับคุณสมบัติของน้ำทำให้ปลาที่เลี้ยงในบ่อลดอาการเครียดและมีการเจริญเติบโตดีขึ้น ไม่มีโรค แต่ถ้าสภาพของน้ำในบ่อเลี้ยงไม่ดีจะส่งผลให้ปลาอาศัยอยู่ได้อย่างไม่มีความสุขอ่อนแอ ติดโรคง่าย การถ่ายเทน้ำบ่อยครั้งจะทำให้ปลาโตเร็วขึ้น เพราะการที่ปลาได้น้ำใหม่บ่อยๆ จะทำให้ปลามีความกระปรี้กระเปร่า และกินอาหาร ได้มากขึ้น

ในการควบคุมคุณภาพของน้ำในบ่อในช่วงการเลี้ยงแรกๆ ซึ่งปลายังเล็กอยู่จะไม่ค่อยมีปัญหามากนัก ส่วนใหญ่จะใช้วิธีเพิ่มระดับน้ำในบ่อให้มากขึ้นพร้อมกับสังเกตสีน้ำไปด้วย ในช่วงแรกๆ นี้ถ้ามีการควบคุมการให้อาหารที่ดีอาจจะไม่ต้องถ่ายเทน้ำลงในบ่อก็เพียงพอแล้ว แต่เมื่อปลาเริ่มโตขึ้นสิ่งขับถ่ายที่ออกมาจากตัวปลาและเศษอาหารที่เหลือตกค้างอยู่ในบ่อก็จะมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการถ่ายน้ำ ส่วนจำนวนครั้งและปริมาณของการถ่ายน้ำออกจากบ่อจะขึ้นอยู่กับปริมาณอาหารที่ให้และจากการพิจารณาสีของน้ำควบคู่กัน หากกำหนดปริมาณอาหารให้พอเหมาะให้ปลากินให้หมด การถ่ายน้ำก็จะมีน้อยครั้ง

4.8 การจับปลานิล

ปลานิลเป็นปลาที่มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว ถ้าได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธีในระยะเวลา 1 ปี จะมีขนาดเฉลี่ยตัวละ 500 กรัม ในบ่อเลี้ยงที่มีขนาด 1 ไร่จะให้ผลผลิตไม่น้อยกว่า 500 กิโลกรัม ต่อปี ในกรณีเลี้ยงในกระชังที่มีคุณภาพน้ำดี มีอาหารสมทบอย่างสมบูรณ์จะสามารถให้ผลผลิตได้ไม่น้อยกว่า 5 กิโลกรัมต่อเนื้อที่ 1 ลูกบาศก์เมตร

ในการจับปลานิลจำหน่ายนั้น จะมีระยะเวลาการจับที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของปลา และความต้องการของตลาด แต่โดยทั่วไปแล้ว ปลานิลที่ปล่อยลงเลี้ยงในบ่อรุ่นเดียวกันจะใช้เวลาประมาณ 1 ปี จึงจะจับจำหน่าย เพราะปลานิลที่ได้จะมีน้ำหนักประมาณ 2-3 ตัวต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นขนาดที่ตลาดมีความต้องการ ส่วนปลานิลที่ปล่อยลงเลี้ยงหลายรุ่นในบ่อเดียว ระยะเวลาการจับก็จะขึ้นอยู่กับราคาปลา และความต้องการของผู้ซื้อ ซึ่งการจับปลานิลสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

4.8.1 การจับแบบไม่วิดบ่อแห้ง โดยใช้OWNตาห่างจับปลา เพราะจะได้ปลาที่มีขนาดใหญ่ ตามที่ต้องการ การตีOWNจับปลาจะกระทำโดยผู้จับยื่นเรียงแถวหน้ากระดาน และเว้นระยะห่างกัน ประมาณ 4.5 เมตร ซึ่งอยู่ทางด้านหนึ่งของบ่อ แล้วลากOWNไปยังอีกด้านหนึ่งของบ่อตามยาว แล้ว ยกOWNขึ้น หลังจากนั้นนำสวิงตักปลาใส่เบ่งเพื่อชั่งขาย ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนได้ปริมาณตามต้องการ ส่วนปลาเล็กก็ยังปล่อยเลี้ยงในบ่อต่อไป

การจับปลานิลด้วยวิธีนี้ การลากOWNแต่ละครั้งจะมีปลาเบญจพรรณเป็นผลพลอยได้เสมอ เช่น ปลาอุก ปลาช่อน ปลาคะเพียน ปลาหลด หรือปลาอื่นๆ เป็นต้น การคัดขนาดของปลา กระทำได้ 2 วิธี คือ ถ้านำไปจำหน่ายที่องค์การสะพานปลา องค์การสะพานปลาก็จะจัดการคัด ขนาดให้ แต่ถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาจำหน่ายที่ปากบ่อ ก็จำเป็นต้องทำการคัดขนาดปลาตนเอง

4.8.2 การจับปลาแบบวิดบ่อแห้ง การจับปลานิลด้วยวิธีนี้ ก่อนทำการจับปลา จะต้องทำ การสูบน้ำออกจากบ่อให้เหลือน้อย แล้วตีOWNจับปลาเช่นเดียวกับการจับแบบไม่วิดบ่อแห้ง จนกระทั่งปลาเหลือจำนวนน้อยจึงสูบน้ำออกจากบ่อครั้งหนึ่ง และขณะเดียวกัน ก็ตีน้ำไล่ปลาให้ ไปรวมกันอยู่ในร่องบ่อ ซึ่งร่องบ่อนี้จะเป็นส่วนที่ลึกอยู่ด้านหนึ่งของบ่อ เมื่อน้ำในบ่อแห้ง ปลา จะมารวมกันอยู่ที่ร่องบ่อ และเกษตรกรก็จับปลาขึ้นมาจำหน่ายต่อไป การจับปลาในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จะทำทุกปีในฤดูแล้ง เพื่อลอกเลนตกแต่งบ่อใหม่ และตากบ่อให้แห้ง จึงเริ่มต้นเลี้ยงปลา นิลชุดใหม่ในบ่อต่อไป

4.9 การกำจัดกลิ่นสาบ

ข้อเสียของปลานิลก็คือ ตัวปลานิลมักจะมีกลิ่นสาบ หรือกลิ่นโคลน โดยเฉพาะปลาที่เลี้ยง ในบ่อดิน ซึ่งเป็นปัญหามากต่อการส่งออก เพราะไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เดิมเข้าใจกันว่า อาหารที่ขึ้นอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปลามีกลิ่นสาบ แต่ในปัจจุบันที่ทราบค่อนข้างแน่นอนแล้วว่า กลิ่นโคลนหรือกลิ่นสาบในตัวปลา เกิดขึ้นเนื่องจากปลาดูดซับสารละลายชนิดหนึ่งในน้ำ เรียกว่า จีออสมิน (Geosmin) เข้าไปทางเหงือก หรือกินตัวการที่ผลิตสารนี้เข้าไปโดยตรง แล้วสะสมสาร นี้ในเนื้อเยื่อที่สะสมไขมัน สันนิษฐานกันว่าตัวการที่ผลิตสารนี้คือ สาหร่ายสีน้ำเงินแกมเขียวบาง ชนิด เชื้อราและจุลินทรีย์ที่เกิดขึ้นในบ่อเลี้ยง ตัวการดังกล่าวนี้มักจะเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นในบ่อที่ มีการให้อาหารมาก ดังนั้นหากจะกล่าวว่า อาหารเป็นต้นเหตุของกลิ่นโคลนก็เป็นได้ เพราะ ปริมาณอาหารที่ใช้เลี้ยง ไม่ใช่เพราะคุณภาพของอาหารโดยตรงที่เป็นต้นเหตุ กลิ่นโคลนหรือกลิ่น สาบไม่ใช่เป็นกลิ่นถาวรที่อยู่กับตัวปลาตลอดไป โดยกลิ่นนี้จะหมดไป เมื่อนำปลาไปใส่ไว้ในน้ำ

สะอาด และงคให้อาหารเป็นเวลา 7 วัน ที่อุณหภูมิน้ำ 24 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงกว่านี้จะทำให้กลิ่นโคลนหมดไปจากตัวปลาเร็วขึ้น แต่การกำจัดกลิ่นโคลนด้วยวิธีนี้ อาจมีผลเสียอยู่บ้าง คือ จะทำให้ปลาสูญเสียน้ำหนักไปประมาณ 5-12 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อกำหนดถึงผลที่จะได้รับแล้ว ก็ไม่ควรไปเสียคายน้ำหนักที่เสียไปเพียงเล็กน้อย

ปลานิลเป็นปลาที่ไม่ต้องการกรดไขมันโอเมกา3 ซึ่งมีมากในน้ำมันปลา จึงไม่ควรใส่น้ำมันปลาในอาหารปลานิล เพราะนอกจากจะไม่มีประโยชน์ในด้านให้กรดไขมันที่จำเป็นต่อปลาแล้ว ยังอาจจะทำให้ปลามีกลิ่นคาวรุนแรง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved